

U. B. BERGEN

16.11.45

Ms. 1568 I 1 - 9

19. oktober 1942.

Englands innsats.

Prof. Jac. Worm-Müller holdt fredag følgende tale til hjemmefronten og sjøfolkene: Vi er alle her borte klare over utålmodigheten og skuffelsen over at det ikke skjer noe snart, særlig er dette mest fremtredende hos sjøfolkene som brenner etter å komme hjem. Jeg er sikker på at dere sier som Tordenskjold: "Hva djevelen nøler dere etter." Dere spør sikkert også: "Hva gjør England?" Dessverre får hverken sjøfolkene ller deres andre se det "skjulte" England i dag, men det er blitt min lodd å svare på disse spørsmålene. Jeg har reist overalt i England og besett alle rustningsgrener, og jeg har også sett hva som er gjort på Island og hvilke vekdige arsenaler som ligger der. Alt dette har styrket meg. Krigen har nå vært i over 3 år, og England er ikke mer alene. Husk at før Russland og Amerika kom med hadde den engelske flåten bevoktningen på alle hav verden over. Alt gikk ikke alltid så glatt, men det som England har presteret har så å si vært en overmenneskelig oppgave. Da England sto alene hadde det også et annet fryktelig våpen å kjempe mot, aksens hemmelige våpen: forræderiet! Husk også Dunquirke. Den engelske hæren ble praktisk talt ribbet for alt og måtte ta til på ny. Tyskerne hadde mange års försprang, men England klarte det, og i dag er 23 mill. englendere med i alle krigstiltak. Gjennom nederlag er det britiske folk blitt herdet og har fått mer og mer pågangsmot, noe det tyske folk aldri ville ha klart. Det ville ha brutt sammen.

Etter 3 års krig står vi snart ved vannskillet. Vi er nå kommet på samme høyde som Tyskland. De store konvoiene seiler trygt, og norske sjøfolk og den norske marinen har hatt sin største andel i dette. Veldige mengder med krigsmateriell er sendt til Russland, jamvel hele fabrikker er skipet avsted. Inntil nå har Storbritannia vært det store arsenalet. I fjor da Russland kom med i krigen, kvittet man seg praktisk talt med alt for å hjelpe Russland. Det har vært seg. En del av det som er sendt til Russland, er gått tapt, men mesteparten er kommet fram. England har hittil hatt en linje, og det har vært å skaffe alle frihetskende folk våpen. Det kjempearbeidet England har gjort, kan ikke skattes høyt nok. Det har vært arbeidd støtt og rolig uten noen nervositet. Goering omtalte i talen sin Amerikas produksjon, men han skulle ha sett hva som er gjort herhjemme, så ville han ha foretrukket snør for kanoner. Det tyske luftvåpenet har bare i ringe grad skadet krigsindustrien her. Unge og gamle kvinner er med under fullt ut sosiale forhold. England går jo nå gjennom en sosial revolusjon, som skal komme hele menneskeheden til gode, ikke i form av tyranni, men basert på åndelig frihet og rettferdighet. Kravet om front nr. 2 vokser fra dag til dag. Arbeiderne fra Coventry har nettopp sendt en deputasjon til regjeringen i den anledning. Det er flott å konstantere dette. Tidspunktet blir et militært oppdrag. Med viljen til offensiv og nye ofre står det britiske folk på. Husk alle at snart er den tid inne da vi har førsprunget, og da skal alle de våpen som er smidt og smies, befri verden.

Statsminister Churchill holdt sist lørdag en tale i Edinburgh. Han kom inn på Hitlers og Görings siste taler og fremholdt at disse helt og holdent blottlegger den sinnstilstand disse herrene befinner seg i i dag. De talte som menn som er bevisst sin skyld. Situasjonen i dag, sa Churchill, er i meget vesentlig endret fra 1940 da Hitler trampet ned det ene landet etter det andre, og da Mussolini til slutt fant det verdig å holde oss i ryggen. Hitler synes ikke det blir lagt stor nok vekt på seirene hans, og han blir ikke klok på hvordan de allierte klarte å holde motet opp i den første motgangens tid. Husk at England sto alene i et helt år, og vi måtte vinne tid. Dette året er den største heder det britiske folk har vunnet i denne tiden. I dag står U.S.A., Russland og Kina sammen med oss klare til den avgjørende kamp. I alle okkuperte land, fra Norge og nedover, syder opormrets ånd. Det er ikke rart at diktatorene skjelver for vekten av de samlede demokratier. Våre kommandotokter har bare vært de store farløperne som skal innbygde fienden skrek og frykt til stålhånden fra havet slår til. Denne frykten gir seg dessverre utslag i enda mer terror i alle land enn det hittil har vært, og nå sist er det blitt krigsfangenes tur. Jeg hadde ventet at denne krigen ville bli alvorligere i Vest-Europa etterhvert som nasistene tok til å frykte, men det som er hændt i vest er ikke noe mot de redselskjerningene som nasistene har gjort seg skyldig i i Russland. Jeg slår fast at i Kiew ble 4 000 personer skutt. Det tyske folket er så smått tatt til å vende seg mot lederne sine, men himmelen vil ennå lenge ble dekket av deres djevelske kunster. Jeg konstanterer videre, sa Churchill, at vi har herredømmet i luften. Våre offensiver her tiltar på alle fronter. Ubåtkrigen har vært vårt største problem, og også dette spørsmål skal bli og blir nå løst ikke bare ved de store nybygningene. I månedene august-september ble det bygd mange flere skip enn det ble senket, og selve senkingene i disse to månedene har vært de minste siden januar i år. I disse to måneder er forsvaret det største antall amerikanske soldater som hittil er kommet fra Amerika, landet i England. Til slutt sa Churchill: "Vi har nådd fram til et alvorlig stadium i denne krigen, hvor vi alle trenger vår fulle sjelsstyrke og troskap i den voldsomme kampen som kommer. I den står vi alle samlet og utdøyelig."

President Roosevelt sa i en tale natt til tirsdag at tyskerne har del travelt med å fremholde at noen ny front ikke er mulig gjennom deres pigetrådssperringer fra Norge og nedover Europa. Jeg slår imidlertid fast at aksen hva rustninger angår har nådd toppen mens de forenede nasjoners styrke stiger for hver dag, og stiger enormt. Presidenten kom så inn på spørsmålet om gjengjeldelse mot forbrytere i Europa. Vi går ikke til masserepresalier, sa han, men alle kan være overbevist om at de viktigste gjerningsmennene skal bli pågrepet både i Tyskland, Japan og Italia. De skal få sin straff. Han sa videre: "Våre første, viktigste krigsmål er å ødelaste den russiske front. Det som skal gjøres, er bestemt. Vi står samlet om å vinne seieren."

Den russiske regjering har sendt ut en erklæring som stadfester Roosevelts og Sir Simons erklæringer om helt og fullt samarbeid med avtalen om at de personer som har gjort seg skyldige i krigsforbrytelserne i Norge, Polen, Tsjekkoslovakia, Belgia, Holland, osv. De skal bli straffet etter kriminallovens strengeste bokstav.

Militærøversikt lørdag 17/10-42.

Det er skjedd en grunnripende forandring i krigen. Tyskerne er fra en offensiv strategi tvunget over på en defensiv. En defensiv strategi betyr ikke at vi ikke behøver rekne med tyske angrep. Det kan ofte bli nødvendig for tyskerne å foreta en taktisk offensiv, t.eks. for å sikre seg vinterstillingene, eller det kan bli nødvendig for dem å sikre seg oljen i Baku og Midtøsten eller general Rommel må holde sitt ord at Egypt er innen aksens rekkevidde eller Luftwaffe må gå til angrep mot Storbritannia for å hindre invasjon, men alt dette er underordnet og forhindrer ikke at aksen holder seg til en defensiv strategi. Det betydningsfullestes er at de tyske lederne ved tiltak denne uken stilltiende har innrømmet at denne forandring er tatt inn på dem og at de dermed har litt neierlag.

Det tyske målet for sommeroffensiven: å knuse Russland, er ikke nådd. I fjor klarte de ikke ikke å ta Moskva som da var målet. Den gangen var Braunschmitz øverstkommanderende, og det kostet ham stillingen. I år er det føreren selv som er øverstkommanderende. Han er derfor kommet i en ubehagelig stilling. Göring, Himmler og Ribbentrop har freneholt for ham at dersom han ikke fant noen syndebukk var det ham som ble gjort ansvarlig. Von Bock er derfor trukket tilbake til Berlin, og Halder har mistet stillingen sin som øverstkommanderende for den tyske generalstab. Nå gjelder det for Hitler å gjøre noe slik at det ser ut som situasjonen er reddet. Fra Murmansk til Moskva er klimaet slik at det allereie forhindrer tysk offensiv. Ved Don og Volga derimot tillater klimaet at kampene ennå blir fortsett i 6 uker eller 2 måneder. I Egypt vil tiden framover bli den besværlige for angrep.

I Stalingrad har tyskerne måttet betale dyrt framgangen sin. Jamvel om de skulle ta hele byen, har den ille lengre den samme strategiske betydning. Da må de også ta den 325 km. lange Volzabreden. I Kaukasus er alle angrep mot Grusjnyi slått tilbake, Rommel i Egypt har måttet gjenoppta sin gamle forsyningslinje fra Tripolis o.m.a. de heftige engelske angrepene fra luften. Dette danner bakgrunnen for de tyske luftangrepene mot Malta. Den allierte overlegenheten i luften øker tyskernes bekymringer. Det er jo de britiske luftstyrkene som først og fremst skal hindre en alliert invasjon på kontinentet.

hetene 12/10 - 17/10-42.

fronten:

Lørdag hadde slaget om Stalingrad rast i 79 dager. Etter noen dagers stillhet, tok kampene seg opp igjen tirsdag. Tyskerne hadde da omgruppert stillingene sine og angrep uten stans i byen n.v. forsteder. Da tyskerne tok en gatestump, måtte den betales med 2 bataljoner og 50 tanks. Fredag satte tyskerne inn 2 infanteridivisjoner, 500 fly og hundrevis av tanks i et forsøk på å erobre fabrikstrøkene i den n.v. del av byen. Etter det første presset trakk russene seg tilbake fra en del grader, men deres hovedforsvarelinje er fremdeles intakt. Under dette angrepet falt 2.000 tyskere og 80 tanks ble ødelagt. Med svært få unntak lyktes det tyskerne å gjøre litt framgang lørdag. Russene trakk seg tilbake fra et av fabrikstrøkene i den n.v. delen. Det kostet tiden 60 tanks. Tyskerne har prøvd å utnytte denne erobringens til framstøt mot nord og øst, men alle angrep er evviste. Moskva slår fast at det slaget som lågår avgjør slaget om Stalingrad.

Timosjenko angriper stadig heftigere n.v. for Stalingrad. Det blir allerede meldt om kamper på vestsiden av Dn. Torsdag ble meldt at begge Timosjenkos armeer som opererer n.v. og s.v. for Stalingrad er kommet innenfor synsvidde av byen. Sør for byen er flere viktige stillinger tatt igjen.

I Kaukasus er det hårde kamper. Tyskerne angriper uten stans, men de blir holdt og slått tilbake. Ved Moisjock vant russerne en del terreng i begynnelsen av uken. Senere blir meldt at de holder tyskerne her. Det er liten grunn til å tro at tyskerne vil komme lengre fram i Kaukasus nå. Ved Novorossisk har tyskerne gått litt fram, men situasjonen her er ikke vesentlig foraniret. Bare en mindre del av Rsjew er nå besatt. Russerne har her framgang. I Brianskområdet har russerne tatt flere viktige stillinger, og på nordfronten i Karelen er viktige høydedrag erobret. Også ved Finskebukten er russiske styrker gått til angrep.

Berlin har ennå ikke fortalt det tyske folk om avskjedigmelsen av generalene Halder og von Bock. Ved sin egensindhet har Hitler mistet sine beste militære rådgivere. For ham er spørsmålet nå ikke strategi, men et forfengelighets- og prestisjespørsmål.

President Kalinin sa i den russiske eksekutiv-komite at den militære situasjonen er gunstigere i år enn i fjor. Vår arme kjemper med besluttssomhet og dyktighet, sa han.

Vestfronten:

Laval klarte ikke å skaffe arbeidere til Tyskland og har fått fristen utsatt. Han har tatt til med tvangsutskriving av arbeidere i det uokkupperte Frankrike. Fabrikklederne har fått ordre om at et visst antall arbeidere skal sendes til Tyskland. Tyske agenter vil selv kontrollere det. I Lyon er det kommet til uroligheter i anledning avsenelse av franske arbeidere til Tyskland. Det har vært sammenstøt mellom politiet og sivilpersoner. Blodet fløt. Også i Marseille, Toulouse og andre steder har det vært uro. Det ble utenfor fabrikkene slått opp lister over arbeidere som skulle sendes. Arbeiderne drog ut saken så alle kunne høre det. Forbipasserende gikk til sympatidemonstrasjon, og bevepnet politi kom til stede som bl.a. skjøt med maskingeværer. I Lyon ble 70 personer drept og 200 såret. Laval har etter rådføring med tyskerne gitt alle prefektene ordre om å gå hårt til verks. Det er kommet rapport Gestapo til Frankrike, særlig Lyon.

Hanover ble angrepet sist onsdag i dagstidslys. Britiske bombefly angrep natt til mandag fabrikker i Nordtyskland. 2 fly gikk tapt. Natt til onsdag rettet britiske luftstyrker et stort angrep mot Kiel. 9 fly savnes. Andre britiske styrker skjøt ned 7 fiendtlige fly. Onsdag bombet britiske fly jernbanemål i Holland. Ingen fly gikk tapt. 3 småfartøy ble samtidig senket ved den hollandske kyst. Torsdag var det dagangrep over Nordfrankrike. Kjennetegnet var et angrep natt til fredag for 119. gang av større styrker britiske fly. Også andre mål i Rhinland ble angrepet. 18 fly gikk tapt. I lørdag ble et fiendtlig skip angrepet utenfor Franskekysten. Det ble senere sett på grunn. En flyfabrikk som arbeider for tyskerne ble også angrepet, likøens militære mål i Nederland. Alle flyene kom tilbake. - Noen få tyske fly har vært over England i uken. De ble skutt ned utenfor den engelske kyst natt til lørdag.

Natt til onsdag var det en sjøtrefning i Kanalon. 1 stort forsyningsskip, 1 E-båt og 1 torpedobåt ble senket av engelskmennene. 2 fiendtlige eskoterende skip ble dessuten satt i brann. Engelskmennene fikk skadet 1 skip og hadde en del døde og sårede.

Middelhavet:

Luftvirksomheten over Malta har vært svært livlig i uken. Fra lørdag 10/10 til lørdag 17/10 ble 108 fiendtlige fly skutt ned over øyen. Britene mistet her i samme tidsrom 25 fly, men 13 av flygerne ble reddet. - Britene har angrepet fiendtlig skipsfart ved Kreta og skadet mange skip, bl.a. 1 destroyer. Britiske undervannsbåter har senket 3 forsyningsskip i Middelhavet og fått torpedotrefere på 4 andre. - Italia har ved senking mistet 2/3 av handelsflåten og 1/2 av krigsskipene. - I de greske fjellene øker gueriljaen. Det blir operert med styrker fra 10 til 60 mann. Enkelte styrker er i kontakt med de serbiske friskarene. Disse angrepene er en stadig trusel mot aksens forsyninger til Egypt.

I Egypt kjemper greske styrker med engelskmennene. Det blir forsiktig herfra bare meldt om patruljevirksomhet til lands. Fienlen blir angrepet fra luften.

Det fjerne Østen:

Det raser et voldsomt slag på Salomonøyene til lands, til vanns og i luften. Det har lykkes japanerne å få store forsterkningsstyrker i land. Mandag ble 1 japansk skip på 10.000 tonn, antakelig hjelpestskip for fly, senket utenfor Salomongruppen. Senere ble meldt at under sjøslag ved disse øyene hadde amerikanerne senket 1 stor japansk krysser, 4 destroyere og 1 transportskip. Dessuten ble 1 japansk krysser og en eller andre skip skadet. Amerikanerne tapte 1 destroyer. 2 japanske kryssere ble bombet utenfor Guadalcanaryamanias. Den ene sank. - På New Guinea trekker japanerne seg fortsatt tilbake. Amerikanerne har besatt en del av Fidjisyene og enda 2 dyer i Aleutene.

Norgesnytt:

Fra Stockholm blir det fortalt om et lite angrep av engelskmenn mot Glomfjord. Angriperne klarte å spreng kraftstasjonen i luften før de ble tatt til fange. Denne Stockholmsmeldingen blir ikke bekreftet fra ledende hold i London.

Biskopene i Norge får nå ikke lov til å forlate bøndene sine.

Under unntakelsestilstanden i Trondheim gjorde Rogstad fint arbeid i de dagene han fikk bestemme. Brannsjefen er avsatt, likeens distriktingenåren, overlosen, rektor Øverå og rektor Salvesen. De to siste får ikke lov å bo i bøndene sine og må reise ut av Trondelag. Rogstad foretok 30 nye utnevnelser av offentlige tjenestemenn mens unntakelsestilstanden vart.

103 av Oslos borgere har vært med på opprydningen etter bombeangrepet. Det krevde 6 norske offre og 2 eller 3 savnede. Borgerne mistet 70 mann. Muligheten som Oslofolket må betale, beløper seg til 3 1/2 mill. kr. De største beløpene er: rederifirmaet Winkelmann 400.000, rederifirmaet Schønnir 100.000, skipsredere Feamby 50.000, Hoeg 25.000, Herlofsen 20.000, de 4 brødrene Mustad hver 25.000, Norges tidligere minister i Berlin 50.000, Rudolf Olesen 50.000, skilreneren Tom Murstad 12.000 osv. Norske borgere i Oslo har frabedt seg omver hjelp fra NS utover hva de blir tvunget til.

Nyhetene søndag aften.

Slaget om Stalingrad har vart i 8 dager, og det er 18 dager siden Hitler skrøt om at byen ville falle. Stalingrad holder fremdeles. Tyskerne fortsetter sine heftige angrep støttet av store mengder fly. De har ikke utvidet stillingene sine i arbeiderstrøket i de n.v. forsteder. Moskvakommunikeet melder at 6 tyske stormangrep er slott tilbake. Tyskerne mistet 1.000 mann, og 14 tanks ble ødelagte. Siden forrige tirsdag er 200 tanks tilintetgjort. B.B.C. medarbeider skriver at det viktigste for russerne er å få forsterkninger over Volga. Dette har i den senere tid vært vanskelig, men forsterkninger når fram delvis ved hjelp av kunstig toke. Forleden dag kom 7.000 infanterister over en bro. N.v. for byen har Tomosjenkos styrker lokal framgang. I Kaukasus blir tyskerne holdt. I fjellene her er det 1 meter høy snø. På Kalininfronten har lo russiske skaroskyttere drept 1.506 tyskere. Den beste enkeltpresentasjon var 345, den dårligste 73.

Lørdag aften rettet det britiske flyvåpenet et angrep mot Frankrikes største rustningsfabrikker, Schneider-Crouse verkene i okkupert Frankrike. Det var det hittil kraftigste dagangrep. 94 Lancasterbombefly var med. Det er de hurtigste bombeflyene i verden, og det er de som tar den største bombelasten. Hele angrepet var over på 7 minutter. Det blir karakterisert som svært virkningsfullt. Det oppsto branner, og det fant sted store eksplosjoner. Bombeflyene var uten jagerekord, men bare 1 fly savnes. De angrepne rustningsfabrikene omfatter et areal på 1150 mål. De ligger 270 km. øst for Paris, nær grensen mellom okkupert og uokkupert Frankrike. Den siste tiden har de fremstillet kanoner etter tyske tegninger. Holland ble samtidig angrepet for 3. gang på rad. Det har ikke vært noen tyske fly over England.

Det har vært nye fiendtlige luftangrep mot Malta. 3 fly til er skutt ned. Kairokommunikeet melder dessuten om alliert luftvirksomhet i Egypt, men dårlig vær forhindrer omfattemde operasjoner. Til lands er det ikke noen forandring. Amerikanske tropper og britiske fly er kommet til negerrepublikken Liberia på kysten av Vestafrika. Roosevelt representant har forlatt hovedstaden Morovia etter konferanse med republikkens president. Liberias beliggenhet er av stor betydning for forsyningene til midtøsten. Tyske ubåter har prøvd å hindre trppetransportene, men nå opererer britiske skip utenfor kysten.

Ved Salomonøyene er nok en japansk krysser senket og 1 transportbåt satt i brann. Allierte fly har angrepet japanske baser nord for Guadalcanar. På New Guinea har de allierte rykket fram 3 km. mot Kokoda etter å ha besatt et pass. Raboul på New Britain er angrepet.

I Frankrike har arbeiderne som ikke ønsker å bli reportert til Tyskland, forårsaket nye uroligheter i en rekke byer. Laval er i Paris og mottar nye ordrer. 500 Gestapoagenter er kommet til uokkupert Frankrike og har fått franske borgerrettigheter. I okkupert Frankrike blir både kvinner og menn sendt til Tyskland. Tyskerne øver press på Laval for å få ham til å utlevere 35 norske eller greske skip som ligger i havner i det uokkuperte Frankrike.

I Haag er 15 gisler henrettet for tyskfientlig virksomhet. Zeelandprovinsen i Holland er beordret evakuert.